

ПРОБЛЕМИ ПРИ МАСОВИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ЛИПСА НА ИНДИВИДУАЛНИ ДАННИ ИЛИ ОТКАЗ ЗА УЧАСТИЕ. ВЪЗМОЖНИ РЕШЕНИЯ

Деян Лазаров*

В процеса на всяко емпирично изследване изследователският екип се сблъсква с негативите от появата на липсващи данни. Тази липса може да бъде от различен характер и причинена от недостатъци в различни етапи на подготовката и изпълнението на изследването. В съвременната практика се разглеждат основно три класа липсващи данни:

- липса на обхват на съвкупността, от която се избира извадката;
- отказ или невъзможност на единиците, попаднали в извадката, да сътрудничат;
- отказ на единиците, обект на изследването, да дадат информация на дадени определени въпроси или загуба или пропуск на подобна информация.

Проблемите, възникващи от подобни събития, влияят пряко върху качеството на информацията и точността на оценките. В много случаи, особено при липсващи данни от първите два класа, се прибегва до заместване на единиците с други, които, от своя страна, имат различни и понякога специфични характеристики, водещи до изместване на основните характеристики на съвкупността. Така получените резултати се превръщат в непредставителни за изучаваната съвкупност (Богданов, 1988). Изместването на оценките се дължи и на изчисления въз основа само на получените отговори. В подобни ситуации изместването може да се представи чрез различията между средните значения на наблюдаваните и ненаблюдаваните групи от единици (Groves, 1989, с. 133):

---

* Старши асистент в Центъра за икономически управленски науки в Бургаския свободен университет; e-mail: deyan_Lazarov@bfu.bg .